

Finansdepartementet

Yttrande över En lärande tillsyn – statlig granskning som bidrar till verksamhetsutveckling i vård, skola och omsorg (SOU 2018:48)

Örnsköldsviks kommun har fått SOU 2108:48 En lärande tillsyn – statlig granskning som bidrar till verksamhetsutveckling i vård, skola och omsorg på remiss för yttrande.

Här följer kommunens kommentarer till betänkandet:

7.1 Förtydliga att den statliga tillsynen ska vara situations- och verksamhetsanpassad

Örnsköldsviks kommun tillstyrker förslaget att förtydliga att tillsynen av vård, skola och omsorg ska vara mer situations- och verksamhetsanpassad. En tillsyn som är situationsanpassad minskar den spänning som finns mellan kontroll och utveckling samt den maktrelationen som kan uppstå mellan granskare och den granskade. Örnsköldsviks kommun anser att detta i sin tur kommer att ha en positiv effekt på verksamhetsutvecklingen.

Vidare anser Örnsköldsviks kommun att det nya tillsynssättet kommer att bidra till att stimulera såväl lärande- och utvecklingsprocesser i kommunerna. Det kan vara klokt att tillsynen kan ta stöd av och anpassas av regionala riskanalyser då våra kommuner ser olika ut och har olika förutsättningar för att bedriva välfärd till sina medborgare.

Örnsköldsviks kommun ser positivt på utredningens idéer om att statens tillsynsmyndigheter i högre grad ska kunna samverka med varandra för att dra nytta av varandras kunskap och samtidigt underlätta för den kommun som är föremål för tillsynen.

7.2 Skollagens bestämmelse om tvingande vite i vissa situationer tas bort

Örnsköldsviks kommun tillstyrker förslaget att ändra bestämmelserna i 26 kap. 27 § skollagen (2010:800). Den överanvändning av vitesförläggande som har

Avdelning, handläggare, tfn, e-post

Stab

Anna Thors 0660-88 140

anna.thors@ornskoldsvik.se

Datum
2018-10-09

Ert datum

Beteckning
Kst/2018:445

Er beteckning

uppstått innebär negativa bieffekter. En förändring till att skolinspektionen *får* förena ett föreläggande med vite, istället för tidigare *ska* förena ett föreläggande med vite, kommer att möjliggöra en situationsanpassning och mer tillitsbaserad styrning och ledning. Det kommer i sin tur att ha en positiv effekt på verksamhetsutvecklingen.

7.3 Patientsäkerhetslagens bestämmelse om att tillsyn främst ska inriktas på vårdgivarnas systematiska patientsäkerhetsarbete tas bort

Örnsköldsviks kommun tillstyrker förslaget och tror att det är klokt att utredningen föreslår att fokus i tillsynsarbetet i högre grad ska riktas mot granskning av de insatser som ges till patienterna snarare än att enbart fokusera på vilka planer, dokumentation och formalia som kommunen har tagit fram. Denna förändring i tillsynstänket kan underlätta för kommunens intentioner att sätta "patienten i fokus".

Slutsats

Örnsköldsviks kommun tillstyrker betänkandet i sin helhet och har valt att kommentera några särskilda avsnitt i betänkandet.

ÖRNSKÖLDSDVIKS KOMMUN Kommunstyrelsen

Per Nylén
Ordförande

Finansdepartementet

**Yttrande över Med tillit växer handlingsutrymmet –
tillitsbaserad styrning och ledning av välfärdssektorn (SOU
2018:47)**

Örnsköldsviks kommun har fått SOU 2108:47 Med tillit växer handlingsutrymmet – tillitsbaserad styrning och ledning av välfärdssektorn på remiss för yttrande. Här följer kommunens synpunkter på förslaget:

Övergripande synpunkter

Det är ett gediget betänkande som presenteras och många kan nog dela delegationens uppfattning att någonting måste göras för att möta utmaningarna inom välfärdssektorn. En allt äldre befolkning skapar behov av fler människor som arbetar inom vård- och omsorg samt individ- och familjeomsorg. Örnsköldsviks kommun ser också en högre grad av psykisk ohälsa och människor som hamnar i beroendeförhållanden till alkohol, droger och spel vilket skapar problem för dem själva och deras omgivning. Att skapa attraktiva lockande arbetsmiljöer och kompetenta medarbetare blir viktigt i en tid när vi ser bristyrken på flera håll inom denna sektor.

Det blir uppenbart att offentliga sektorn måste tänka om och ändra synsätt gällande styrning, kultur/ledarskap och arbetsorganisation. Det finns behov att utveckla en styrning som i högre grad baseras på tillit i alla led längs styrkedjan. Kontroll är viktigt men det får inte ske på bekostnad av att verksamheten blir passiv och tappar ambition när det gäller kvalitet och utveckling. Det får heller inte ske på bekostnad av att verksamheten begränsar sina kontakter med medborgaren.

Yttrandet utgår från delegationens sju huvudförslag som presenteras nedan.

Tillitsbaserad styrning av och inom kommunsektorn

Örnsköldsviks kommun ställer sig bakom förslaget att staten tänker lägga vikt vid att försöka utveckla sin styrning över kommunerna till att bli mer tillitsbaserad. Det finns en gedigen kompetens i varje

kommun. Samordning och mer utvecklad dialog mellan stat, kommun och landsting kommer att vara framgångsfaktorer i den nya statliga styrningen av kommuner och landsting.

Det är inte ovanligt att olika lagrum inom välfärdssektorn kolliderar med varandra och gör det svårt för verksamheterna att planera och bedriva sin verksamhet. Ett konkret exempel som Örnsköldsviks kommun har erfarenheter från är när kommunen tidigare ansökte om medel från Migrationsverket rörande flyktingmottagning (ekonomiskt bistånd). Som krav för att ta del av medel krävde Migrationsverket att intyg ska lämnas från Arbetsförmedlingen. Det var komplicerat att få ut intygen då Arbetsförmedlingen var ovetande om att det fanns en upplysningsskyldighet till kommunerna gällande dessa ärenden.

Örnsköldsviks kommun ser det därför som fruktsamt att regeringskansliet försöker motverka ett traditionellt ”stuprörstänkande” genom att föreslå bättre samordning mellan de ansvariga departementen. Med detta följer också att det kan vara klokt att lägga vikt vid att utveckla en bra kultur för att genomföra systemanalyser innan regeringsbeslut läggs fram som påverkar kommuner och landsting.

Välfärdssektorn är omfattande och komplicerad. Delegationens förslag att stärka dialogen mellan regeringen och kommunsektorn är välkommet. Att stärka dialogen kan också leda till att effekten av de styrmedel som finns till förfogande mellan respektive part blir bättre.

Tillitsbaserat ledarskap – medledarskap, kultur och värdegrund

Örnsköldsviks kommun delar delegationens rekommendationer att främja förmågan att nå ett mer tillitsbaserat ledarskap inom många välfärdstjänster. Det finns tidigare erfarenheter från statligt stödda nationella ledarskapsprogram för chefer inom vård och omsorg och individ- och familjeomsorgen som har varit mycket bra. Örnsköldsviks kommun ser gärna fler satsningar inom detta område men då utbildningarna också kan kompletteras med att förmedla ett ledarskap som bygger på tillitsidéer som delegationen framför i betänkandet.

Utbildningar i tillitsbaserat ledarskap berör inte bara anställda utan även våra förtroendevalda och Örnsköldsviks kommun välkomnar

gärna att staten tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) kan utveckla lättillgänglig kunskap om tillitsbaserat ledarskap.

I förvaltningen arbetas det med att stärka det gemensamma värdegrundsarbetet. I detta arbete kommer att tas med de tankar och idéer som betänkandet föreslår gällande kultur och värdegrund som är grundläggande förutsättningar för att kunna tillämpa tillitsbaserad styrning. Örnsköldsviks kommun ser det som positivt att delegationen föreslår att Statskontoret i nära samarbete med SKL ska få ett uppdrag att utveckla ett stödmaterial om värdegrund som omfattar komponenterna lagstiftning, professionell etik, tillitsbaserad styrning och ledning samt utrymme för organisatoriska värden.

En bra grundutbildning som kan kompletteras med kunskapspåfyllning om tillitsbaserat ledarskap/medledarskap och bra värdegrundsarbete skapar handlingskraftiga medarbetare som känner till sina befogenheter och begränsningar.

Organisation processer och stöd

Örnsköldsviks kommun konstaterar i likhet med betänkandet att mycket tid läggs åt att mäta och följa upp verksamheter. Det är ett viktigt arbete inte minst för att kunna ge förutsättningar för medborgare, förtroendevalda, chefer och medarbetare att förstå hur verksamheten ser ut och utvecklas under tiden. Samtidigt är det viktigt att mätningen inte tar för mycket tid så att den faktiska tiden (mötet) med medborgarna blir lidande. Precis som det uppmärksammats i utredningen är det också nödvändigt att verksamheterna som ska granskas inte anpassar sig till hur de ska granskas. Då finns en risk för att detta blir en organiserande princip i våra verksamheter.

Örnsköldsviks kommun ser det som positivt att delegationen rekommenderar kommuner och landsting att se över vilka mål och indikatorer som är viktiga att följa upp över tid och också hur relevant statistik ska kunna erbjudas för dessa. På samma sätt kan det vara bra att även staten kan ta initiativ till att se över hur datainsamlingen från statens myndigheter kan utvecklas och förbättras. Målsättningen är att förenkla detta för alla parter. Det är viktigt att ha en bra analyskapacitet i alla kommuner. Rekommendationen att arbetsgivarorganisationen SKL bör stödja kommuner och landsting i detta arbete är ett bra förslag.

Merparten av de data som kommunerna samlar på sig finns i olika verksamhetssystem. Örnsköldsviks kommun ser det som viktigt, en kärnfråga, att regeringen och dess myndigheter även kan ha en dialog med de marknadsaktörer som producerar verksamhetssystemen om hur dessa kan utformas för att underlätta för databehandling och relevanta datauttag. Detta kommer även att kunna gynna möjligheten att statistik kan tas ut på liknande sätt för alla kommuner och siffrorna blir då jämförda på rätt sätt.

Örnsköldsviks kommun ser det också som positivt att staten föreslår rikta sin forskningsfinansiering mot verksamhetsnära forskning inom hälso- och sjukvården samt socialtjänst. Samtliga sektorer ökar i storlek och kommer i framtiden att behöva allt större resurser. Det är också av vikt att stöd kan ges till kommunerna till hur implementering av evidensbaserad praktik inom välfärden ska möjliggöras. Varje nyvunnen kunskap som kan underlätta för medborgarna eller rationalisera för utförarna av välfärdsservicen kommer att vara vinnande.

Örnsköldsviks kommun noterar att det i betänkandet föreslås att kommuner bör säkerställa att chefer ges förutsättningar och utrymme att utöva sitt ledarskap. Välfärdsförvaltningen som lyder under Örnsköldsviks kommun har sju satt ett arbete som handlar om att åstadkomma "Hållbart ledarskap". Konkret handlar det om att se över arbetsbörda, arbetsmiljö, antal medarbetare, administrativa stödresurser etc. Förhoppningen är att satsningen ska leda till mer attraktiva och arbetsmiljömässigt goda arbetsplatser men även att stärka chefernas egna förmågor att utöva och utveckla ledarskapet.

Betänkandet tar upp och beskriver att "de s.k. stödfunktioner som finns bör utgöra en integrerad del av verksamheterna samt ges ett tydligt uppdrag att stödja verksamhetens övergripande syfte och uppdrag". Vård- och omsorg samt individ- och familjeomsorgen i Örnsköldsviks kommun har en hel del administrativa uppgifter som idag utförs av personer i den direkta kärnverksamheten t.ex. handläggare och enhetschefer. Det finns ett önskemål från Örnsköldsviks kommun s sida att generella statliga stöd kan utgå till kommunerna för att anställa fler administrativa resurser som kan frigöra mer tid för själva mötet med våra medborgare.

En lärande tillsyn

Örnsköldsviks kommun delar delegationens slutsatser att det finns förbättringsutrymme gällande den statliga tillsyn som görs i kommunerna. Det finns en risk att dagens standardiserade tillsynsmodell i många statliga myndigheter skapar en rädsla, överdokumentation och "juridificering" som betänkanudet beskriver. Det kan vara klokt att styra utvecklingen mot en tillsyn som i allt högre utsträckning kan ha en tillsyn som hanterar variationen hos granskande verksamheter med en situations- och verksamhetsanpassad tillsyn. Det är också viktigt som delegationen skriver att "inriktningen bör vara en mer kvalitativ granskning samt ökad dialog och samskapande med de granskande verksamheterna. Ett konkret exempel kan vara att inte enbart granska att det finns vårdplaner och genomförandeplaner upprättade utan även se efter hur dessa planeras tillsammans med patienterna, brukarna och klienterna och hur anpassade de är till individens behov, hur insatsen utförs samt hur de följs upp.

Ersättningsmodeller

Örnsköldsviks kommun ser positivt på förslaget att regeringen som huvudprincip ska använda sig av generella statsbidrag. Det är administrativt tidsödande att söka riktade statsbidrag och är en av de "tidstjuvar" som pekas ut av delegationen. Generella statsbidrag skapar förutsättningar för långsiktig planering och visar tillit till kommunernas förmåga att fördela medel utifrån lokala behov. Örnsköldsviks kommun ser det som positivt även på förslaget att alla riktade statsbidrag ska föregås av en analys av hur de påverkar de berörda verksamheterna.

Testa och pröva nya lösningar genom försök

Örnsköldsviks kommun ser positivt på förslaget att fortsätta med försöksverksamhet med tillitsbaserad styrning och ledning i kommunerna. Med tanke på de utmaningar som kommunerna står inför så är det viktigt att skapa en mer tillitsfull styrning i alla led. Örnsköldsviks kommun ser det som positivt att det i högre grad kan lägga fokus på att pröva och testa oss fram till lösningar inom välfärden snarare än att genomföra långa tidsomfattande utredningar.

Avdelning, handläggare, tfn, e-post

Stab

Anna Thors 0660-88 140

anna.thors@ornskoldsvik.se

Datum
2018-09-25

Ert datum

Beteckning
Kst/2018:444

Er beteckning

Örnsköldsviks kommun ser positivt på att regeringen inrättar ett Nationellt policylab som kan lyfta frågeställningar inom området där det finns behov av regelverk. En av de frågor som känns spännande att fördjupa sig vidare i ett sådant policylab, är en mer ändamålsenlig sekretessreglering. Det kan vara många myndigheter involverade i en individs livssituation. Målsättningen är att kunna erbjuda goda välfärdstjänster för den enskilde. Det är olyckligt om sekretessens begränsningar blir till nackdel för den enskilde.

En långsiktig tillitsbaserad styrning och ledning – ett gemensamt ansvar

Att skapa en långsiktig tillitsbaserad styrning och ledning är ett gemensamt ansvar för hela den offentliga sektorn. Örnsköldsviks kommun hoppas att tillsammans med forskare, experter, andra kommuner, SKL och stat m.fl. kan skapa egna forum och seminarier på temat för att sprida kunskapen om vad detta handlar om.

Slutsats

Örnsköldsviks kommun tillstyrker betänkandet i sin helhet och har valt att kommentera några särskilda avsnitt i betänkandet.

ÖRNSKÖLD SVIKS KOMMUN

Kommunstyrelsen

Per Nylén
Ordförande